

QILA DAVRASIDA

№ 15
(465)
2021-yil
8-aprel
payshanba

www.od-press.uz

Ijtimoiy-siyosiy, ma`naviy-ma`rifiy gazeta

Gazeta 2012-yil may oyidan chiqqa boshlagan.

«БОРИНГ, ЯХШИСИ
ЁЛГОНИНГИЗНИ ЁЗИНГ...»

Езувчи Ислом ОЛЛОБЕРГАН
билин сүхбат

5-бет.

Айни пайтда
ер юзида
700-800
миллион
қашшоқ бор.

Жаҳондаги
26 нафар бой
инсоннинг
даромади
дунё аҳолиси
ярмининг
даромадидан
ортик

БОЙНИНГ КЎЗИ – ХОНДА, ЙЎҚНИНГ КЎЗИ – НОНДА

Камбағалликка қарши кураш олиб борамиз... Қандай?

Камбағаллик юртимизда кўп йиллар «ёпиқ мавзу» бўлиб келди. 2020 йил 24 январь куни Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасида бу ҳақда очик-ойдин гапирилди ва тарихимизда биринчи марта камбағалликни қисқартириш устувор вазифа сифатида белгиланди. Шунингдек, айнан тадбиркорликни ривожлантириш ва касбга тайёрлаш орқали камбағалликни камайтириш бўйича алоҳида ийғилиш ўтказилди, ушбу йўналиш бўйича маҳсус дастур ишлаб чиқилиши эълон қилинди.

КАМБАҒАЛ КИМ?

Камбағал ким? У қандай ҳаёт кечиради? Бой ёки камбағалликнинг ўлчами, шамойили, тамойили нималарда кўринади? Унга қарши қандай курашилади?

Дунёда камбағалликнинг ўлчами, индекси ўрнатилган. Жаҳон банки вақт-вақти билан қашшоқликнинг халқаро даражасини эълон килади. Чунки пул, ҳатто доллар мобайнида қадрсизланади. 2008 йилдан бошлаб қашшоқликнинг глобал даражаси 1,25 АҚШ доллари эди, яъни кунига шундан кам пул топадиган инсон қашшоқ ҳисобланарди. 2015 йил октябридан бу даражада 1,9 АҚШ доллари этиб белгиланди. **Бугунги кунда кунига 2,5 АҚШ доллари пулга куни қолган киши қашшоқdir.** Халқаро ҳисоб-китобларга кўра, айни пайтда ер юзида 700-800 миллион қашшоқ бор.

Қашшоқликнинг глобал даражаси нимадан келиб чиқиб ҳисобланган?

Кунига 2,5 АҚШ долларидан кам пул топа оладиган инсон, қоида тариқасида, ўзининг овқатга, кийимга ва туарар-жойга бўлган эҳтиёжини қондира олмайди. Қашшоқлик даражасида бўлиш учун факат ўзи ўзини бокадиган одам хам ойига 75 АҚШ долларидан зиёд пул топиши керак. Оилани олсак-чи, айтайлик, оиласда она – уй бекаси бўлса, учта вояга етмаган (маоши олмайдиган) фарзанд бўлса, оила бокувчиси 375 АҚШ долларига тенг маош олса, бу оила қашшоқdir. Бу – дунёning ўлчами. АҚШ ўзи учун қашшоқлик даражасини кунига 4 доллар этиб белгилаган. Дунёдаги тараққиёт соҳасида шерикликнинг Бутунжоҳон ассоциацияси 2019 йил 13 декабрида 2020 йилда қашшоқликка қарши кураш учун 82 миллиард АҚШ доллари ажратишга азм қилди. Қашшоқлик дунёвий муаммодир.

БИР ТИЙИНДАН БЕРАЁТГАН ХАЛҚ

Хўш, агар оила бокувчиси ўртacha 375 АҚШ долларидан зиёд маош олса, оила қашшоқлик чегарасидан зиёд бўлса, яъни камида уч-уч ярим миллион сўм маош олиши лозим бўлса, Ўзбекистонда қанча қашшоқ бўлиши мумкин?

Ўзбекистон Молия вазирлиги ва Давлат солиқ кўмитаси эълон қилган расмий маълумотга кўра, **ишлайдиган аҳолининг деярли ярми (43,6 %)** маоши ўтган йили **1 миллион сўмдан ошмаган**, яъни 100 доллар атрофида бўлган. Яна чорак қисм ҳамюртимиз маоши ойига 2 миллион сўм атрофида бўлган. Демак, камида 75 фоиз аҳоли халқаро мезонларга кўра қашшоқ ҳисобланishi мумкин. Факат чет элдан ишлаб келганларнинг маблағи (*мамлакатга йилига 7-9 миллиард АҚШ доллари киради*), томорқалардан, ишдан ташқари бажариладиган қўшимча ишлардан тушумлар қашшоқлик даражасини бироз енгиллаштиради, холос. Факат 4,3 фоиз аҳолининг даромади ойига – 5 миллион ёки ундан зиёд бўлган.

Умуман бизда одамдай яшаётганлар 1-2 фоиз (*уч миллион киши*) бўлса керак, уларнинг даромади қолган 98 фоиз (*ўттиз миллион*) одамнига тенг.

Статистика муассасалари берадиган «ўртача ҳисобда» ҳаммаси чидаса

бўладиган тарзда кўриниши мумкин. Бунинг сабаби оддий: дейлик, бир киши гўшт ейди, бошқа оила гуруч ейди, учинчи оила яшил карамнинг ўзини еб ўтирибди. «Ўртача олганда» – ҳамма гўшту гуручли, карам баргига ўралган оромижон дўлма «еб» ўтирган бўлади. Эҳтимол йигирматача шаҳар бойларию ҳокимининг даромадини уч миллионли шаҳар аҳолисига бўлиб чиқса, «ўртача даромад» статистикаси чиройли чиқар.

Умуман жаҳонда бойлар ва камбағаллар ўртасида тафовут ошиб бормоқда. Жаҳондаги 26 нафар бой инсоннинг даромади дунё аҳолиси ярмининг даромадидан ортиқдир. Ўтган йил мобайнида дунёдаги бойлар янада бойидилар ва қашшоқлар ундан-да қашшоқлашдилар. Ҳатто Хитойда коронавирус билан кураш асносида 14 та янги миллиардер пайдо бўлди. Биргина 2018 йилнинг ўзиди бойларнинг даромади 900 миллиард АҚШ долларига ошди, яъни ҳар куни 2,5 миллиард долларга кўпайди. Ҳудди шу вақт мобайнида жаҳон аҳолисининг қашшоқ қисми 11 фоизга қашшоқлашди.

Солиқлар-чи? Солиқни асосан оддий одамлар тўлайдилар. Бойлар солиқдан қочишининг йўлини яхши билади. Дунёда солиқка тўланган ҳар бир долларнинг фақат 4 центигина бойлардан тушган солиқдир.

(Давоми 2-3-бетларда)

ИКТИБОС

**Халқ таълими вазири
Шерзод ШЕРМАТОВ:**

«Мактаблардаги моддий-техник ҳолат бўйича йиғилиб қолган муаммолар кўплигини билганимиз учун ҳам барчани мактабга ёрдам беришга сафарбар қилиш ҳаракатидамиз. Лекин баъзилар бизнинг ички дардимизни юзимизга солиб, ўзини кўрсатишга ҳаракат қилишдан нарига ўта олмаяпти. Ҳар қандай мансабдор шахс, сенаторми, депутатми, вазирми ёки бошқа раҳбар агар ҳақиқатда Президентимиз чақириқларига кўра мактабга ёрдам бераман деса, ўз имкониятидан келиб чиқиб ҳам ёрдам бериш йўлларини топа олади».

9 апрель – Амир Темур таваллуди куни

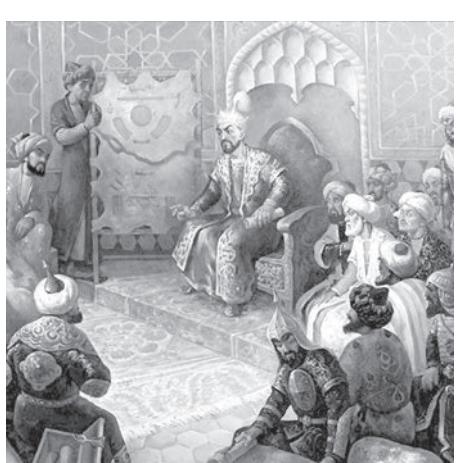
ДЎСТУ ДУШМАНГА МУОМАЛА ҚИЛИШ ТУЗУКИ

Турон мамлакатини фатҳ этган куним ва пойтахт Самарқандда салтанат таҳтига ўтирганимдан сўнг, дўсту душман билан (муомалада) бир текис йўл тутдим. Менга ёмонлик қилган, макр-ҳийла ишлатиб, жанг майдонида менга қарши қилич яланғочлаган Бадаҳшон амирлари, турку тоҷик қўшинларининг баъзи амирлари қилган қинғир ишларидан қўрқувда эдилар.

Чорасиз қолиб, илтижо билан менинг паноҳимга келгандаридан уларга шундай яхшиликлар қилдимки, менинг иноятим ва хайр-эҳсонимни кўриб, ўзлари шарманда бўлдилар. Кимни ранжитган бўлсан, эҳсону инъомлар билан кўнглидаги хафагарчиликни чиқардим ва мартбаларага қараб имтиёзлар бердим.

Лекин Сулдуз ва Жета амирларидан нафратландим, чунки улар Қобулшоҳ* чингизийни амирлик, кейинроқ хонлик (таҳти)га ўтказиб, унга дўстона ихлос билан хизмат қилиш хусусида аҳду паймон қилгандилар. Бироқ кейинроқ, менинг салтанат таҳтига ултирганимни эшитишгач, менга хушомад қилмоқчи бўлиб, онтларини буздилар ва уни ўлдиридилар.

Менга ҳасад қилиб, ўлдиришга қасд қилган кишиларга шунчалик совға-инъомлар бериб, муруввату эҳсон кўрсатдимки, бу яхшиликларни кўриб, хижолат терига гарк бўлдилар.

АРЗОН ЁҒ УЧУН НАВБАТ

«Xolis fikr» телеграм каналининг ёзишича, Тошкент бозорларида озиқ-овқат маҳсулотларига яна турнақатор навбатлар пайдо бўлмоқда. Хусусан, «Авиасозлар» дехқон бозорида кунгабоқар ёғи ур-ийқит талаш. Арzonлаштирилган маҳсулотлар ярмаркасига яқинлашиб бўлмайди. Сабаби, бу ерда кунгабоқар ёғининг литри 14500 сўмдан сотиляпти. Бошқа жойларда эса бундай ёғнинг ўртача нархи 20 минг сўм атрофида.

Сотувчи бақириб, огоҳлантиради: «Энди бошқа навбатга турманг, ёғ етганича сотамиз». Бу эса умидвор бўлиб турган ўттаҳол одамларнинг асабларини ўйнатади. Ахир, ўзига тўқ одам ҳозирги карантин пайтида соғлиғини хавфга қўйиб, ўзини оломон ичига уармиди?! «Терминал ишламаяпти, бир кишига икки бутилкадан ёғ сотилади!» деда

кичқиришини қўймайди сотувчи йигит. Шунинг учун кўплаб оилалар бола-чакаси билан навбатда туришибди...

Арzonлаштирилган маҳсулотлар ярмаркаси растасида ёғ ва шакардан бошқа нарса йўқ. Узр, адашибман. Россиядан келтирилган куюлтирилган сут ҳам бор экан. Уни ҳеч ким сўрагани ҳам йўқ. Ҳамма ёғ дардиди. Бундай номигагина

ташкил этилаётган ярмаркалар билан нарх барқарорлигини ушлаб бўладими? Аҳолининг ёғга бўлган эҳтиёжини-чи? Асло!

Бу навбатлар бекорга пайдо бўлаётгани йўқ. Ўсимлик ёғи аллақаҷон нархи тез ошиб бораётган маҳсулотлар таркибидан жой олган. Давлат статистика қўмитаси маълумотларига қараганда, ўсимлик ёғининг ўртача

нархи 17 фоиз кўтарилиган. Ёғ-мой саноати корхоналари уюшмаси эса бу ҳолатни катта ҳажмда озиқ-овқат хом ашёларини етиширадиган давлатлар экспорт ҳажмини камайтиргани билан боғлаб келади.

Ёғ, шакар каби муҳим озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжимизни таъминлаш учун қаҷонгача четга кўз тикиб ўтирамиз?

БОЙНИНГ Камбағалликка

(Бошланниши 1-бетда)

Афсуски, хукumatlar бойларнинг фирма ва корпорацияларига, монополистларга солиқ имтиёзлари беради, ҳалқнинг маҳсулотлари ва хизмат турларига, нон, туз, ёғ, шакар ва бошқа маҳсулотлар нархига таъсир кўрсатдиган электр, газ, бензин каби энергия ташувчиларга эса солиқни оширади, чунки ҳалқнинг сони кўп. Ўзбек ҳалқ мақолида айтилгани каби, «Бир тийиндан берса, тўйдидиради...» Аммо мақолнинг давоми ҳам бор: «...бир муштданурса, ўлдиради».

Албатта, ҳалққа ёкиш учун бюджетнинг ижтимоийлиги мақталади, «камтаъминланган оиласлар»га турли дастурлар эълон қилинади, «ҳолвайтар» ваъда қилинади. Афсуски ўша «ҳолвайтар»ни ҳам ҳалққа етиб келгунча, йўлда бойлар «ялаб» кўяди. Молиявий дастурларга тушган одамлар мансабдор кўзида хисобот катакчалари ичидаги «матн қаторлари» ва «ракамлар»га айланади, одамлик қумматини йўқотади.

Қашшоқларни кўриш учун кўчага чиқиб, назар солиш кифоя. Ҳашаматли «гипермаркет» кассасининг қаршисида буханка нон тутиб, тийин-тийинларини санаётган кампирларга бир боқинг, кўчада тиланчилик қилаётган чолларга, «машинангизни ювиб, артиб берайми» деб ялинаётган болаларга қаранг. Дил оғриғи бўлган муаммо ва бу масала чорак аср давомида ҳеч кимнинг «эсига келмади».

ҚАШШОҚЛИКНИНГ САБАБИ ҚАЕРДА?

Қашшоқликнинг сиёсий (маъмурӣ-буйруқбозлик тизимининг сақланганлиги), иқтисодий (монополистик ва олигархик иқтисод, ишислик, маошининг озлиги, жамгармаларнинг йўқлиги), хукукий (кичик бизнес ва аҳолининг ҳуқуқий ҳимояси заифлиги), маъмурий (давлат тизимининг самарасизлиги), ижтимоий (ижтимоий алоқалар ривожининг сустлиги, табақаланини, шахснинг ижтимоийлашмаганилиги), маданий (камбагал учун садақадан бошқа эътибор камлиги, илм-фан, китобга қизиқмаслик) ва шахсий (беморлик, дангасалик, боқимандалик, шахснинг наст маънавияти ва руҳий парокандалиги) сабаблари бор.

Афсуски, ҳокимият ҳамиша шахсий сабабларни биринчи ўринга қўйиб келарди, яъни ҳалқни «боқиманда»-лиқда, «дангаса»-лиқда айлашни хуш кўйарди. Уларга кредит берса, дастгоҳ берса, ишлаб, бойиб кетади, деб ўларди. Маъмурий-буйруқбозлик тизимини ислоҳ қилишни истамасди. Натижада, банк кредит бериш учун «откат» (пора) сўрарди, солиқчи ва прокурор ҳаракатга тушган «дангаса»нинг бизнесидан «доля» (улуш) талаб этади, талайвериб, хонавайрон киларди. Яъни янги ислоҳотларнинг комплекс амалга ошишигина кўп муаммолар қатори қашшоқликни енгиш учун имкон бериши мумкин, бошқа йўл йўқ.

Мамлакатдаги оммавий қашшоқликнинг асосий ижтимоий-сиёсий сабабларидан энг биринчиси деб коррупцияни тилга оламиз. Коррупция – яширин иқтисодни кучайтиради, бюджет тушумини камайтиради, давлат кучини сусайтиради, монополистларга имтиёзлар бериб, рақобатни йўқ қиласди, самарали бозор иқтисодини пароканда этади,

ЭНДИ ҲАР ЎШИ «КИТОБХОНЛИК ҲАФТАЛШИ» БЎЛАДИ

«Хукумат қарори билан 2020-2025 йилларда китобхонлик маданиятини ривожлантириш ва қўллаб-кувватлаш миллий дастури тасдиқланди

Аҳоли, аввало, ёшларнинг маънавий-маърифий, бадиий-эстетик талабларига жавоб берадиган китобларни юксак сифат билан чоп этиши, нашириётлар ва ижодкорлар фаолиятига кўмакланиши, болаларга мўлжалланган адабиётларни чоп этишини қўллаб-кувватлаш Дастурни амалга оширишининг устувор ўйналишларидан бирин хисобланади.

Дастур қўйидаги З босқичда амалга оширилади:

- биринчи босқич – 2020-2021 йилларда китобхонлик маданиятини ривожлантириш бўйича ташкилий-ҳуқуқий механизmlарни тақомилластириши чора-тадбирларини амалга ошириши;

- иккинчи босқич – 2022-2023 йилларда китобхонликка

оид инфратузилмани мустаҳкамлаши;

- учинчи босқич – 2024-2025 йилларда ёшларнинг китобхонлик маданиятини жадал ривожлантириши, уларнинг интеллектуал салоҳияти ўсиши ҳисобига инсон капитали сифатини яхшилаши.

Қарорга кўра, 2021 йилдан бошлаб ҳар йили апрель ойининг биринчи ҳафтаси «Китобхонлик ҳафталиги» этиб белгиланди.

* * *

Пойтахтимиздаги Ёшлар ижод саройида бошланган «Китобхонлик ҳафталиги» юртимида китобсеварлар сафи тобора кенгайиб бораётганини яна бир карра тасдиқлади. Эътиборга молик жиҳати, мазкур ҳафтали

юртимииз бўйлаб кенг қулоч ёзмоқда.

Мазкур ҳафталик Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги, Ёзувчilar уюшимаси, Ёшлар шилари агентлиги, Республика Маънавияти ва маърифат маркази, Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси ва бошқа ташкилотлар ҳамкорлигида ташкил этилди.

10 апрелга қадар давом этадиган ҳафталик доирасида тақдимот, мулокот, учрашув, давра сұхбатлари, маҳаллаларга маҳсус библиобуслар воситасида китоб тақдим этиши тадбирлари ва бошқа кўплаб қизиқарли лойиҳалар ўтказилади.

ЗИЁЛИНИНГ КУРАШ МАЙДОНИ

Бошқаларни билмадиму мен Достоевский асарларини ўзгача бир иштиёқ билан ўқийман. Унинг ҳар бир асаридан профессионаллик уфуриб туради.

«Қиморбоз» асари қаҳрамони каби киморбоз бўлиб, «Телба» каби телба бўлиб... «Үлк уйдан мактублар» асарини ўқиб Сибирга сургунга бориб келдим десам ишонасизми? Асар қаҳрамони каби ҳамхоналарим киликларидан ҳайратланиб, совуқда совуқ қотиб, ҳар куни карам шўрва ичдим, десам не дейсиз? Лекин шундай шароитда ҳам бош қаҳрамон қамоқхонада ўзига юқлатилган ишга масъулият билан қараси, ноҳақликларга жисмонан қарши турмаса-да, қалбан рози бўлмаслиги ва ўта кузатувчанлигидан воз кечмайди. Кўп эшитганимиз – қамоқхона маҳбусларни ёмон томонга ўзгаририди, деган фикр бу асарни ўқиганимдан кейин ўзгарди. Инсон табиати бундай оғир яшаш шароитда сайқалланиши мумкин экану, лекин умуман ўзгариб кетиши маҳол экан. Сургунда ҳам содда соддалигича, айёр айёрглигича, одамови одамовилигича колаверар экан.

Бошқаларни билмадиму Достоевскийдай адиби бўлгани учун русларга ҳавас қиласман. Нега бизда инсон ҳиссиётларини у каби теран очиб бера оладиган ёзувчи йўқ деб.

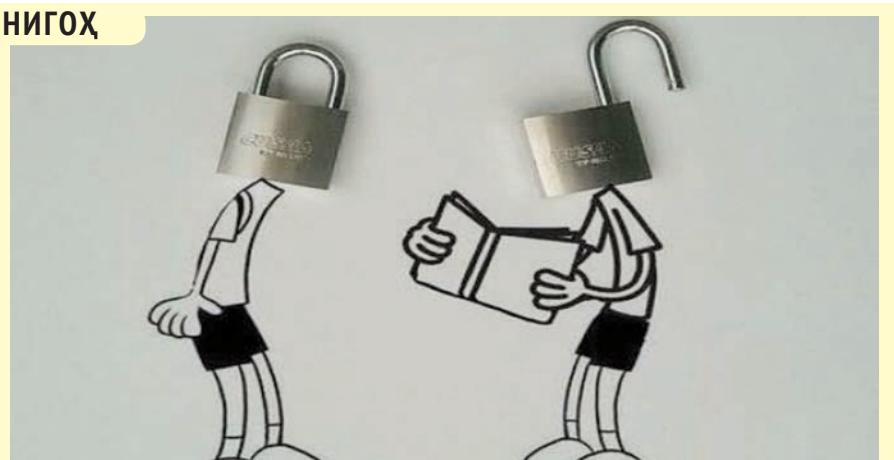
Тўғри, кон-қонимизга сингиб кетган ўзимизни чет нигоҳлардан пардалаш ёзувчиларимиз асарларига ҳам кўчган.

Бу ўринда муаллифнинг маҳоратига тан бермай иложимиз йўқ. У ҳар бир ўқувчини ўз нуктаи назарига ишонтиради. Китобхон қалбини забт эта олади. Ўтмишдаги воқеалар, бадиий-тасвирий воситалар ёрдамида бизга ўз ҳаётимиздан хабар беради. Ўзимизни кўриш учун юзимизга ойна тутади. Достоевский асарлари шуниси билан мен учун қадрли.

Зиннурда МУҲАММАДАЛИЕВА

ЎТКИР НИГОХ

Ҳаёт қуалфини
очишнинг ишончларини
калити

Ҳазрат Навоий сиймоси баъзан файришуурий бўлиб кўринади. У зотнинг ёзган асарлари, қилган ишлари, намунали ҳаёти кўз илғамас ва қўл етмас баландлик экани ҳақиқат. Лекин бу каби маълумотларнинг воқееликка қайдаражада уйғунилиги кўпчиликни жиддий мuloҳазага чорласа, ажаб эмас.

НАВОИЙ БИЛАН ТАНИШУВ

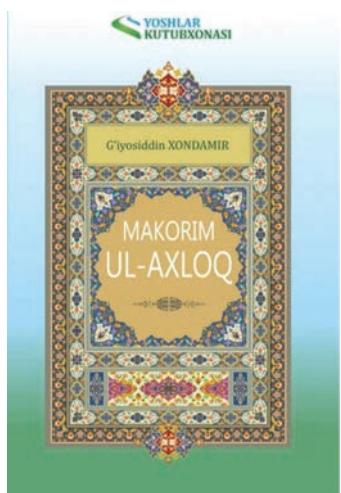
Навоий асарларини ўқиб-урганиш гоҳида маҳсус тайёргарлик талаб килувчи бироз мураккаб жараён. Навоий асарлари тили, услуби, рамз ва тимсоллар доираси муалиф маслаги моҳиятига яқинлашишда ўзига хос мураккабликка эга. Шу жиҳатдан, Навоий меросини ўрганишни у ҳақида яратилган тарихий асарлардан бошлаш зарурлигига алоҳида аҳамият қаратилади. Бундан асарларнинг энг салмоқлиси «Макорим ул-ахлоқ» китоби саналади.

Китоб муаллифи Алишер Навоийнинг замондоши ва шогирди Ғиёсиддин Хондамирdir. Хондамир Навоийнинг ҳомийлигига таълим-тарбия олган ва фаолият кўрсатган истеъдодли ёшлардан бири бўлган. Отаси тарихчи Мирхонднинг ишларини давом эттирган. Ўзи ҳам бир-биридан қимматли тарихий асарлар яратган. Унинг ижодида, айниқса, «Макорим ул-ахлоқ» катта ўрин тутади. Китобда муаллиф бевосита Навоий билан кечган сұхбатлардаги воқеалар, ўзи кўрган – гувоҳи бўлган ҳодисаларни қаламга олган. Шу жиҳатдан мазкур китоб Навоий шахсияти ҳақида анча кенг ва ишончли маълумот берувчи қимматли манбадир.

Асар буюк адиб ҳаётининг барча жабҳаларини қамраб олгани билан ётиборлидир.

Мутолаа асносида биргина шахсиятнинг ҳатто бутун салтанатни тартибга солиб турувчи, жанг-жадалларнинг имкон қадар сулҳ йўли билан якун тошишини ташкил этувчи, хукмдор – ота ва шахзода – фарзанд ўртасидаги муносабатларда ҳар икки тарафни муросага келтира олувчи инсон сиймоси ўқувчи кўз олдида гавдаланади. Асарни ўқиш давомида ҳазрат Навоийнинг жуда содда ва оддий ҳаёт кечирганининг гувоҳи бўласиз. Ҳатто мамлакатда бош вазир лавозимида ишлаганда, ҳисобсиз эҳсонларни талабаларга улашганда, ҳалқни бир йиллик соликнинг ярмидан озод килиб, уни ўз маблағидан адо этганда, ҳалқ манфаати учун ўнлаб бино ва иншоотлар курдирганда ўзи оддий бир кишига етарли маблағ билан кифоялангани баён қилинган. Муаллиф бундай ҳолатларни эслаб «...ҳеч қачон ул ҳазратнинг ҳазинасида йил давомида закот бериш вожиб бўларли микдордаги маблағ тўпланиб турмасди», деб ёzádi.

Ҳазрат Навоийнинг муруввати нафақат факиру мискинлар, та-

лабалар ва бошқа илм аҳлига, балки барча жонзотга қаратилганини Хондамир алоҳида қаламга олган. Асарда муаллиф шундай воқелардан бирини келтириб ўтган.

«Бир куни хидоят насабли Амир (Алишер Навоий) аср намозини адо қилгандан сўнг, кундалик одатига қарши, намозда бўлмаганларни сурштиришга киришмай, тез суръат билан ўзининг хусусий боқчасига қараб йўлланди ва бирор жойда тўхтамасдан етиб борди. У чоқда Амир олдида бўлган одамлар ҳайрон бўлишди. Олий ҳазрат улардаги бундай фикри англаб, гавҳар сочувчи тил билан шундай деди:

– Мен масжидга келаётганида фалон жойда таҳорат олган эдим, намоз сафиди турганида елкамда бир чумоли кўрдим. Билдимки, таҳорат килган жойда у менга илашган экан. Мабодо у менинг елкамдан тушиб, озор топса ва ўз уясининг йўлини тополмаса, шу сабабдан уволига қоларман, деб кўркдим. Шунинг учун намоздан кейин тезлик билан таҳорат олган жойга бориб, уни уяси олдига қўйдим ва озор етказиш ташвишидан кутулдим.

Олий ҳазратнинг хизматидагилар бу ҳикояни эшигтпеч, унинг ғоят раҳмидиллигидан ҳайрат денгизига чўмдилар ва тилларини дуога ва раҳматлар айтишга очдилар».

Бу каби аниқ ва ҳаққоний воқеалар буюк адиб билан танишувимизда илк қадам бўлиши муқаррар. Ёш авлод, айниқса, фарзандларимиз қалбидা буюк Навоий сиймосига қизиқиш, меҳр ва эҳтиром ўғота олсаккина бу улкан уммон жавоҳирларидан баҳраманд бўлиш мумкин.

«Макорим ул-ахлоқ» мутолааси эса, бу йўлда бизга энг яқин ёрдамчи бўлиши шубҳасиз.

Камолиддин ШАМС

«БОРИНГ, ЯХШИСИ ЕЛГОНИНГИЗНИ ЕЗИНГ...»

Ёзувчи Ислом ОЛЛОБЕРГАН билан сұхбат

– Ислом ака, айтингчи, сұз санъати билан шуғулланиш қаламкаш учун касбми ёхуд хобби?

– Аслида сұз санъати билан шуғулланиш касб ҳам, әрмак ҳам эмас, бу – хунар. Чunksи бирор касб билан ҳамма шуғулланиши мүмкін. Лекин бирор хунар билан, айтайлык, заргарлик, қандакорлик ёки нақошлик билан ҳамма ҳам шуғулланавермайды. Бадий ижодни назарда тутадиган бўлсак, кишида Худо берган истеъдод бўлиши керак. Аммо ёзувчи ва шоир бўлиш учун биргина истеъдоднинг ўзи камлик қиласи. Максим Горький «Талантнинг тўқсон тўқиз фоизи меҳнатидир», деган. Демак, инсонга талант ато этилган бўлса у меҳнатдан кочса, бадий асар яратга олмайды. Лекин бир фоиз эмас, юз фоиз меҳнат килса ҳам унда талант бўлмаса, бари бефойда.

Мен бадий ижодни эҳтиёж маҳсали деган бўлардим. Абдулла Орипов «Ижод – эҳтиёж фарзанди» деган иборани бекорга ишлатмаган. Қалба ненидир айтиш эҳтиёжи кишини кўлга қалам олишга мажбур қиласи. Ижодкор қачонки қалбидаги туйгулар худди қозонда пишаётган сут каби тўлиб-тошгандагина қўлига қалам олиши керак.

Мен хобби деган сўзни әрмак маъносида тушунаман. Хоббини кишининг асосий ишидан ташқари қизиқиб шуғулланадиган соҳаси деб аташ ҳам мумкин. Шундай маънода олиб қарайдиган бўлсак, бадий ижодни хобби ёки хоббим дейиш унинг таъсири кучини камайтиради. Бу худди бўш вақтларимда шеърлар ёзиб турман, дейишга ўхаша ноўрин таъриф бўлади.

Шу ўринда таникли ёзувчи Абдулла Қаҳхорнинг Миртемирга берган таърифини эслаш кифоя. Абдулла Қаҳхор «Миртемирнинг кўлидан шоирликдан бошқа иш келмайди», деб баҳо берган экан. Бу таъриф Миртемирни камситиш эмас, аслида уни улуғлаш маъносида берилган.

Шоирнинг қўлидан факат шоирлик келиши керак. У ҳар макомга йўргалайверса, шоирлиги бир пулга киммат бўлиши мумкин.

– Баъзилар фақат ижоднинг бир йўнилишида қалам тебратади. Сиз эса ҳам шеърият, ҳам насрда баракали ижод қилияпсиз. Бунинг мешақатларидан чўчимайсиз?

– Менинг ҳар иккала турга ҳам ихлосим ва ҳурматим баланд. Шеърият билан прозанини бир-биридан устун ёки кам кўрмайман. Дастилаб ижодимни шеърлар ёзиш билан бошлаган бўлсан, кейинчалик насрй асарлар ҳам ёза бошладим. Ҳар иккала турда баравар ижод қилиб келаётиман. Рус ёзувчиси И.Тургенев «Ҳаёт ҳазил эмас, лаззат ҳам, ҳатто әрмак ҳам. Ҳаёт мешақатли меҳнатидир» деган. Тўғри, ҳаёт фақат ўйин-кулгидан, ҳазилдан иборат эмас. Шундай бўлса-да, мен ҳар иккала турдаги ижодимга ҳажвиётни ҳамиртуруш қилиб келяпман. Ҳаётда ҳам, ижодда ҳам юморни яхши кўраман. Ёзганинг номини асосий қисмини юмористик асарлар ташкил этади.

– Бугунги адабий муҳит сизни қонтиридами?

– Чин маънодаги ижодий муҳит бор деб айта олмайман. Чunksи, хоразмасига айтганда, «Ҳар ким ўзича кураниб» юрибди. Ёзувчи ва шоирларнинг асарияти, кўполроқ қилиб айтганда «Ўзинг учун ўл, етим» қабилида иш тутяпти. Ҳар ким ўз кўмачига кул тортмоқда. Назаримда, бу соҳада шогирдан кўра устоз кўпроқдай. Катта шоир ва ёзувчиларнинг этапини тутиб, уларнинг маҳоратини ўрганаётган ёшлар кам. Ҳамма бир думалаб, ўзича катта ижодкорга айланмоқда.

Назаримда, бу соҳада шогирдан кўра устоз кўпроқдай. Катта шоир ва ёзувчиларнинг этапини тутиб, уларнинг маҳоратини ўрганаётган ёшлар кам. Ҳамма бир думалаб, ўзича катта ижодкорга айланмоқда.

кўзга ташланмаяпти. Бу тўғарак машғулотларига номдор шоир ва ёзувчилар таклиф қилинмаяпти.

Ёш ижодкорлар воҳамиздаги катта ёшдаги шоир ва ёзувчиларнинг асарлари билан яхши таниш эмас. Ҳатто уларнинг номларини тўлиқ билмаслиги ачинарли ҳолдир. Ижоди ҳаминқадар бўлган қаламкашларнинг айрим тўғаракларга раҳбарлик килаётгани аклга сифмайди. Китоб тақдимотлари ўтказиб ёки воҳа ижодкорларининг асарларини матбуот ва телевидение орқали тарғиб қилиш унчалик талабга жавоб бермайди.

«Шеър ёзётган» қизларимизнинг аксарияти Зулфия номидаги Давлат мукофотини олиш илинжидаги қалам тебратмоқда. Тўғри, орзуга айб йўқ. Лекин бу борада тую ҳаммомни орзу қилибди, қабилида иш туласлик керак.

– Албатта, инсон бирор соҳага шундайликча ўзи кириб келмайди. Үнга кимдир сабаб бўлади, туртки беради. Сизнинг адабиётга кириб келишининг қандай кечган? Устозингиз ким?

– Бунинг ўзига хос тарихи бор. Мактабда ўқиётган пайтларимизда, айниқса, куйи синфларда албатта «Гулхан» ёки «Ғунча» журналига обуна бўлар эдик. Бу журнallarda кўпроқ ёзувчилар ижодидан намуналар берилар эди. Мен ҳам шуларга ҳавас қилиб, 5-, 6-синфлардан бошлаб «Гулхан» журналига «шеър»лар юбора бошладим. Аммо улардан бирортаси журнallда эълон қилинмади. Лекин менга «Гулхан» деб қизил бўёқда ёзилган кўк конвертда жавоб хатлari кела бошлади. Бу хатларнинг ўзи ҳам менга тасалли ва мадад берарди. Негаки, бундай маҳсус, одатдан ташқари кўринишдаги хатжилдда факат

менгагина хатлар келарди. Бу хатларда менинг шеърларимдаги камчиликлар кўрсатилиб, тегишли йўл-йўриклар бериларди. Шу хатлар менинг кўнглимни кўтариб, ижодга рағбат уйғотарди (*Излаганга толе ёр, деган гап тўғри экан. Вақти келиб, қарангки, менинг шеърларим «Гулхан» ва «Ғунча» журнallарида икки – уч бор саҳифа қилиб ёритилди*).

Хуллас, мен шеър ёзишдан, уларни таҳририятларга юборишдан чарчамадим. Ниҳоят, 8-синфда ўқиётганимда Хонқа туманидаги «Шонли меҳнат» газетасида бирданига иккита шеърим – «Ўқитувчимга» ва «Дўстлик» сарлавҳали шеърларим эълон қилинди. Бундан руҳланиб, янада кўпроқ ёза бошладим.

Инсон камолотида яхши инсонларнинг таъсири ва мадади катта бўлар экан. 10-синфда ўқиётганимизда мактабимизга кўшни кишлоқдан бир муаллим келди ва бизларни тил-адабиёт фанидан ўқита бошлади. Унинг исм-шарифи Сафарбой Матёқубов эди. Бу муаллим қадди-басти келишган, нутки равон, адабиёт бўйича билими ва дунёкараши кенг инсон экан. У бизга машғулотлар ўтиши чоғида ҳатто дарслидка йўқ маълумотларни берарди. Шеърларни худди театр актёрларидай ўзига хос бир оҳангда ўқирди. Кўп шеърларни ёддан биларди.

Унинг биз ўқувчилар билан сизлаб гаплашиши унга бўлган ҳурматимизни юз чандон оширган эди. Чunksи, ўша даврда айрим «педагог»лар «Ўқувчилар билан сал кўпопроқ муомала килиш керак. Ўқувчилар мактабларда ҳам бор. Лекин негадир самараси кўринмаяпти. Ҳеч бўлмаса, тўғарак катнашчиларининг жамоа тўпламлари

Сафарбой акага шеърларимни кўрсатишга журъат қилдим. У машқларимни олиб кетди. Орадан салқам бир ойлар ўтгач, туман газетасида менга оқ йўл тилабди ва бир туркum шеърларимни босилиб чиқди. Устозимнинг бу эътиборидан бошим осмонга етди.

Этиқдўз ёки сартарошнинг, заргарнинг устози бир киши бўлиши мумкин. Лекин бадий ижодда кўп инсонлардан ўрганасиз, уларга эргашасиз. Таникли хонанда Комиляжон Отаниёзов «Мендан олдин саҳнага ким тор кўтариб чиқкан бўлса, улар менинг устозимдир», деган эди. Шу маънода айтадиган бўлсан мен Оллаберган Пўлатовни, Эркин Самандар, Ошиқ Эркин, Курбон Муҳаммадризо каби таникли ижодкорларни устозларим қаторига кўшган бўлар эдим.

Ижодимда Абдулла Ориповнинг таъсири катта ёзди. Уларнинг «Руҳим» деб номланган китоби менинг бошқача оламларга олиб кирган. Шу китобни қайта-қайта ўқиш аносисида шеърнинг нима эканлигини англаб етганман.

Насрдаги изланишларимда эса менга машхур турк ёзувчиси Азиз Несин, чех ҳажвичи Бранислав Нушич, рус ҳажвичи Михаил Жванецкий, ўзбек адиларидан Саид Ахмад, Носир Фозилов, Саъдулла Сиёев, Незмат Аминов, Нурали Қобул, Ўткир Ҳошимовлар гойибона устозлар хисобланади. Қизиги шундаки, мен ижод оламига шеърлар ёзиш билан кириб келган бўлсан-да, биринчи китобим – «Хатобойнинг саргузашлари» прозаик асар эди.

Мен устозларим олдида қарздорман. Қарз албатта узилса, гўзал. Шу маънода мен устозларим олдида қарзларимни ёш ижодкорларга кўлдан келганча ёрдам бериди. Бу шеър «Тонг отса, қуёш чиқади. Кечкурун одамлар ухлаб ётади. Кўзни юмсанг, кундуз куни ҳам қоронги бўлади», деган оддий гаплардан иборат экан. Шоҳ уни тинглаб, «Бу нарсанг шеър бўлмабди. Боринглар, яхшиси ўша ёлғонингизни ёзаверинглар», деган экан.

Демокчиманки, бўрттириш ва топилмалариз шеър шеърга ўхшамайди. Шунинг учун ҳам Фузулий ҳазратлари «Гўзалларда вафо бор, деса ишонма, шоир сўзи ёлғондир», дейди. Шоирнинг вазифаси ўзининг ширин ёлғонига шеърхонни ишонтира билшишдир. Бунинг номини маҳорат дейдилар.

Мен ёш қаламкашларга камтарликини касб қилиб олишларини тилаган бўлардим.

Эрпўлат БАХТ
суҳбатлашиди.

– Ургунинг униши учун оптималь шароит қанчалик аҳамият касб этса, адабий муҳит ҳам ижодкорнинг шаклланишида шунчалик таъсирига эга. Адабий муҳит ижодкорнинг қалбига чўф ташлайди. Олға унрайди. Адабиётнинг талабини англашга ёрдам беради.

– Ёш қаламкашларга маслаҳат ва тавсияларингиз.

– Карвон кўп бўлгани билан ҳар кимнинг ризки бўлак, деган гап бор. Адабиёт олами кенг. Унда ҳаммага ўрин топилади. Кимки астойдил интилса, ижод машақатларидан чўчимаса, бу муқаддас майдондан муносиб жой олиши мумкин.

Мен умид билан кўлига қалам олган ёшларимизнинг барисига оқ йўл тилаб, уларни сабру бардошли бўлишга, ижод заҳматларидан чўчимасликка чакирган бўлардим. Ёшлар аввало шеър нима эканини яхши англаб етсинглар, шеър қандай бўлиши кераклигини хис килсинлар, дейман.

Бир учрашувда шеърхонлар Гафур Ўломдан «Гафур ака, шеърни қандай ёзасиз?» деб сўрашганларидан у «Шеър ёзишдан олдин кўлимни атир совун билан яхшилаб юваман», деб ҳазиломуз жавоб берган экан. Аслида бу ҳазилнинг тагида жон бор. Ижодкор бирон нарса ёзишдан олдин нафакат кўлинини, қалбини ҳам поклаб олиши керак. Чunksi ижод – илоҳий жараён.

Мен шу ўринда бир ривоятни келтириб ўтишни лозим топдим. Ривоят шуки, шоҳ бир куни барча шоирларни саройга тўплабди. У шоирларни ёлғончиликда айблаб: «Нега сизлар рост гапни ёзмай-сизлар? Ҳеч замонда ҳам ёрнинг киприги найза бўлиб, юракни тешадими? Ёки ҳижрон азоби бағирни кабоб қиласидими? Ошиқ оҳининг тутуни оламга ўт қўядими?» дебди. Ва уларга «Бугундан бошлаб қайси шоир ёлғон гапларни ёзса, боши дард, мулки талонда бўлади. Мен сизлардан ҳақиқий, бўладиган гаплар ёзилган шеърларни кутаман!» деб топширик бериди.

Аммо орадан икки-уч ой ўтса ҳамки шеърдан дарак бўлмабди. Ниҳоят, шоирларнинг бири шоҳ ҳузурига янги ёзган шеърини келтириб ўқиб бериди. Бу шеър «Тонг отса, қуёш чиқади. Кечкурун одамлар ухлаб ётади. Кўзни юмсанг, кундуз куни ҳам қоронги бўлади», деган оддий гаплардан иборат экан. Шоҳ уни тинглаб, «Бу нарсанг шеър бўлмабди. Боринглар, яхшиси ўша ёлғонингизни ёзаверинглар», деган экан.

Демокчиманки, бўрттириш ва топилмалариз шеър шеърга ўхшамайди. Шунинг учун ҳам Фузулий ҳазратлари «Гўзалларда вафо бор, деса ишонма, шоир сўзи ёлғондир», дейди. Шоирнинг вазифаси ўзининг ширин ёлғонига шеърхонни ишонтира билшишдир. Бунинг номини маҳорат дейдилар.

Мен ёш қаламкашларга камтарликини касб қилиб олишларини тилаган бўлардим.

«ЎЗАГРОСУҒУРТА»
АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИ

КОРАҚАЛПОГИСТОНДА

Давр янгиланган сари одамларнинг фикри ва қарашибари ҳам батамом янги томонга ўзгариб бормоқда. Буни теран ҳис этган «Ўзагросуғурта» акциядорлик жамияти Қорақалпогистон Республикаси филиали ва унинг жойлардаги ўн еттига суурита марказлари асосий эътиборни суурита билан боғлиқ янгилик ва ўзгаришларни ахолига тушунтириш, янги-янги суурита хизматларини тақдим этиш, фавқулодда қийин вазиятга тушиб қолган фуқароларни, тадбиркорлик субъектларини вақтида қўллаб-қувватлаб, уларга ёрдам қўлини чўзишга қаратган. Бугун ҳар мижоз ўз ҳақ-хукуқи ва қонуний манфаатини англаб, талаб қила олиш журъатига эга ва бу суурита бозорининг изчил ривожланишига туртки бермоқда.

Саҳролар ичида гулистон

Тарихлар қаъридан келар бир нидо,
Одамзод юртига жон этар фидо.
Тупрогинг хазина, күёшинг – ҳаёт,
То тоглар бўй тиклар, оқар Амударё.
Массагет урвогин тишлаб келган юрт,
Тўмарис наслини асрар келган юрт.
Ўтмишин эртанинг кунларга бөглаб,
Авлоди эркини истаб келган юрт.
Ҳамдўстлик сақлагай кекса Оролни,
Ҳамкорлик келтиргай хур истиқболни.
Саҳролар ичида гулистон диёр,
Қорақалпогистон, ойдин иқబолинг.

Адоқсиз чўл бағрида қулоч ёйган Қорақалпогистон ҳудуди жуда улкан. Шоир шеърида тараннум этгани каби сахро ичидаги яралган гулистондек ястаниб ётиди бу диёр. Бу қадими маконда умргузаронлик қилиб келаётган бир миллиондан зиёд элнинг каттаю кичиги бир хилда мард, ўқтам ва меҳнаткаш. Бу ҳам Қорақалпок элига табиат инъом этган фазилатнинг бир бўлгадидир эҳтимол. Тағинда ана шу мардлик, шу фидойилигу ижодкорлик туфайли минтақанинг гоҳ тоғ-шагалли, гоҳ сарик-сиполик тупроқли ерлари мўл-кўл хосилу шириш-шакар меваларнинг ҳар туридан мўл-кўл бераётгандир.

Қорақалпок диёрининг бир томони Қизилкүм саҳроси бўйлаб Саримой, Кампиртепа, Оқдигар, Мискин яйловларидан бошланиб, то шимолий-гарбга қадар Устурт чўлида жуда катта майдонни эгаллаб ётади. Куёш кучоғида ястанган бепоён, дашту далалари, кир-адирлари, чўлу биёбонлари зумрад тусда товланиб, баҳор чоги қадим боғлари оқ пушти гулларга бурканади бу элнинг ўшандай фараҳбахш дамларда бир маротаба бўлса ҳам, кенгликлар бағрига бориш керак. Қаранг, кенгликлар бағрида ўслан қоқигулда на таманно бор, на ноз фироқ. Унинг юмуши оддий. У кўклидан муждалар олиб келади. У кўклидан ўличлар олиб келади. Қоқигуллар ялпизлардан ҳам илдамроқdir. Уларнинг олдида ҳатто қалдирғочлар ҳам ип эшолмайди.

Қадим Қорақалпогистон кенгликларига Орол ва Аму оша назар солсангиз, турган битгани тарихий кўрғонлар овозасини эсга соладиган бир қадар мунгли, аммо киши руҳини қувватлантирадиган қўшиқларнинг дилга яқин ҳаракати, гаройиб ҳумо қушлари ва кийикларнинг зийрак, жозибали ва чакмоқдек ҳаракатларидан оройиш олган рақслар, мўйқалам усталарининг ўчмас буёқларида юз очган серғалва ҳаётнинг турфа лавҳалари ҳудди ҳозиргидек руҳимизни сехрлаб қўяди...

Ҳисобли иш суурита билан

Бугунги кунда замон талабарини қалдан англашган ҳар бир юртдошимиз,

гини таъминлаш бўйича муҳим чора-тадбирларга кўл урилди.

Ўтган йили суурита фаолиятини кенгайтириш, суурита портфели таркибини яхшилаш, мажбурий суурита турларини оммавийлаштириш дастури доирасидаги ишлар ўзининг дастлабки мевасини бера бошлади. 2020 йилда таъминланган суурита мукофотлари ҳажми 10 миллиард 744 миллион сўмни ташкил этди. Жумладан, ахоли сууртаси бўйича 477 миллион сўмдан ортиқ, қишлоқ ҳўжалиги сууртаси бўйича 3 миллиард 75 миллион сўм ва бошқа суурита турлари бўйича 7 миллиард 191 миллион сўм миқдорида суурита мукофотлари таъминланди ва прогноз кўрсаткичлари филиал томонидан 107,4 фоизга етказилди. Ўтган йил давомида 1 миллиард 382 миллион сўм миқдорида қоплама маблағлари тўлаб берилди. Шундан транспорт воситаси эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суурталаш бўйича 474 миллион сўмдан ортиқ, иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий сууртаси бўйича 573,6 миллион сўм, молиявий таваккал-

кўрсатиши мақсадида «Ўзагросуғурта» акциядорлик жамиятининг интернетдаги расмий веб-сайтида компаниянинг молиявий иловаси жорий этилди. Аслида бу муҳим қуайлик бўлиб, мижозлар учун муддати тугаган суурита полисларини онлайн тарзда узайтириш имконини беради.

Бойлик васвасаси ва суурита

Одамзотнинг табиати, феъли ажабтовор. Агар шундай бўлмаганида у тез ва осонгина бойиш илинжида умид нишонлари ортидан қувиб, куш учса қаноти, одам юрса оёғи қуядиган ерлардан олтин кони – мўмай даромад илинжида олға ташланмаган бўларди. Худди шундай ходиса 1803 йилда Америка Қўшма Штатларида содир бўлган эди. Махаллий ахоли вакилларининг кўпчилиги штатларнинг жануби-шарқидаги серхосил, унумдор ерларни ташлаб, жарлигу тепаликлардан ошиб, айкириб оққан дарё-сойларни кечиб, ботқоғу қақроп даштлар оша, одамлар мансизл қурган жойлардан олис-олисларга қараб йўл олган эдилар.

Куёш одатдагидек ортида ловиллаган, ҳудди нур тасмаларини таратиб, энг яқиндаги тўлқин ёли ортига шўнгишга аллақачон ултурганди. Ана шу кезда негадир кўчманчилар раҳнамоси оғзидан нуқул «Ер бизнинг эҳтиёжимизни кондирмоқлик учун яратилган, демакки унда яшовчи жамики маҳлукот ҳам бизга хизмат килиши лозим» деган гап тушмас эди. Улар гарчанд Американинг гадойтопмас, овлоқ гўшаларида улоқиб юрган бўлишига караемай, ўзларининг бор мол-мулки, бойлиги ва жонлари ҳам тўлалигича суурита килинганидан кўнгиллари тўйк эди. Қаранг, машҳур америкалик ёзувчи Жеймс Фекимар Купер қаламига мансуб «Метин юрак киссаси ёхуд Нотти Бомпонинг ўлими» романда тилга олинган воқеа қаҳрамонлари бемалол, жонини хатарга бериб юриши бежиз эмас. Улар ҳаётини суурита килдириб кўйган. Бундан кўриниб турибидики, АҚШда ҳаттоқи ўн саккизинчи асрнинг ўзидаёқ суурита тушунчасига етарлича, жиддий тарзда ахамият каратилган экан. Бу ҳолат эса кўчманчилар у ёқда турсин, ҳатто тупроқ сиқимлаган одий кишиларни ҳам қош-қовоқлари уйилиб, ғамгин ва индамай, ҳаётдан, кўрган кунидан нолимай юришига йўл кўймайди. Бунга маълум маънода суурита механизмининг ҳудди соат милларидай аниқ ва бехато ишлаши ҳам сабаб бўлган бўлиши турган гап. Демоқчи бўлганимиз, АҚШ юз йиллар нарисидаёқ қонунлар химоясига, яъни суурита хизматига етарлича асос сола билган экан.

Одатда биз аҳолининг барча қатламлари тафаккури ўзгаргани ҳақида оғиз кўпиртириб, хўп ва кўп гапирамиз. Зоро, хуррият йилларида ҳалқимиз дунёқараши, борлиғу теварак-агрофга, кечеётган воқеа-ходисаларга муносабати тубдан ўзгарганингига мутлақо шубҳа йўқ. Тинч-осойишта турмуш учун шукроналик туйғуси, имон-эътиқодга таянган адолатли жамиятимиз ривожи эртанги кунга ишончимизни борган сайин мустаҳкамламоқда. Шу маънода, одамларимиз онгу тафаккури янама юксалишини орзу ният қилган ҳолда, давр қўяётган бир савол орқали ҳамиортларимиз қўйнига қўл солиб кўрдим.

Юртимизнинг турли минтақалари – Хоразм, Бухоро, Навоий, Самарқанд вилояти ва Қорақалпогистон Республикасида хизмат сафари билан бўлганимда, уларга кўнглимни безовта қилаётган шундай

қилаёттир. Ўтган йилда «Ўзагросуғурта» акциядорлик жамияти Қорақалпогистон Республикаси филиали ва суурита марказлари қишлоқ ҳўжалиги корхоналарига ва ахолига суурита хизматларини кўрсатиши борасида қатор ижобий ишларга кўл урди. Суурита фаолиятини кенгайтириш, суурита портфели таркибини яхшилаш, янги истиқболли суурита турларини ҳаётга жорий этиш ҳамда мамлакат суурита бозорида «Ўзагросуғурта» мавқени мустаҳкамлаш борасидаги талай вазифалар шулар жумласидандир. Замон шиддат билан ривожланаётган ҳозирги паллада давр билан ҳамнафас бўлиш учун доимий изланиш, янгилик ва илгор технологияларга интилиш, илгор инновацион ғояларни қўллаб-қувватлаш муҳим аҳамиятга эга. Бу аввало, иқтисодиётимизни янги асосларда тараққий эттириш, унинг барча соҳаларига ахборот технологияларни жорий этиш ва шу асосда ракамли иқтисодиётни ривожлантиришни тақозо этади.

Ислоҳотларга ҳамоҳанг равишида, биргина 2020 йилнинг ўзида «Ўзагросуғурта» акциядорлик жамияти филиалларини ислоҳ этиши борасида жўяли, мақсадли ишларга кўл урилди. Жумладан, филиални янада ривожлантириш бўйича акциядорлар ва кузатув кенгаши қарорлари қабул килинди. Унда суурита хизматлари сифати ва қўлламини ошириш ва янги турларини ривожлантиришда, қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчилар ва ахолини самарали сууртавий ҳимоялашда қуай шароитлар яратилди. Шу билан бирга, «Ўзагросуғурта» акциядорлик жамияти молиявий барқарорли-

чилик ва кредит қайтмаслиги бўйича 97,5 миллион сўм ва ихтиёрий суурита тури бўйича 237,2 миллион сўм миқдорида суурита қопламаси маблағлари тўлаб берилди.

– Ҳукуматимиз раҳбарияти тизим ходимлари олдига ўта муҳим вазифаларни кечиқтиримасдан, вақтида адо этиш талабини кўйган, – дейди «Ўзагросуғурта» акциядорлик жамияти Қорақалпогистон Республикаси филиали бошқарувчиси Замир СМАЙЛОВ. – Бу эса ҳар бир соҳа ходими бажараётган юмушига ҳалол ва вижданан ёндашиши зарурлигини кўрсатади. Шу боисдан «Ўзагросуғурта» акциядорлик жамияти тизимида ахборот технологияларни ривожлантириш, ахолига биринчи галда, ёшларга тадбиркор ва фермерларга электрон ҳисоб кўрсатиши масаласига эътиборни сусайтирасликни талаб этади. Мисол учун, жорий йилда барча хисботларнинг қоғоз шаклидан воз кечиб, уларни электрон дастур асосида шакллантириш ва умумлаштириш ҳалқаро стандартлар асосида бухгалтерия ва молия хисботларига ўтиш вазифалари босқичма-босқич амалга ошириб борилмоқда. Кўрилган чора-тадбирлар самараси ўлароқ, жамиятимиз глобал пандемия даврида ҳам суурита товони тўлаш бўйича суурита бозорида ўз мавқеи ва етакчилигини саклаб қолди.

Замир Смайловнинг таъкидлашича, глобал пандемия бир томондан табиий ва техноген ҳодисалар бошқа тарафдан оғир иқтисодий талафотлар келтириб чиқаргани ҳеч кимга сир эмас. Шуни алоҳида айтиш лозимки, синовли кунларда мижозлар ишончини оклаш, уларга масофадан бўлса-да, сифатли ва узлуксиз хизматлар

СУГУРТА КИЛИНГАН ЎТОВ БОР

саволни дангал бердим: «Ўзингиз умргузаронлик килиб келаётган манзилдаги ҳақиқий ахволдан келиб чиқиб, айтинг-чи, сугурта хизмати ҳақида етарлича тушунчага, билимга эгамисиз?» Бундок карағанда, фикр қылғанда жудаям жүн, содда, оддийдек туулган бу саволга бир-бирига ўшшамас, кутилмаган жавобларни олишимга, эшигишмега түғри келди. Айрим жавоблардан күнглим жойига тушган бўлса, баъзи бирлари фалати эди.

«Ўзагросуругута» акциядорлик жамияти Коракалпогистон филиалининг тажрибали, қилини қирқ ёрадиган ходимлари билан учрашиб, гурунглашганимда бунинг туб илдизига етиб боргандек бўлдим. Уларнинг кузатишларига қараганда, умумий тасаввурлар бошқа, жойлардаги ҳақиқий ҳаёт ҳолати эса батамом бўлакча экан. Сабаби, маълум бир вақт давомида ахолининг «Суగурта ўзи нима?», «Суగурта нима мақсад-муддаони қамраб олади?», деган ҳакли ва ўринли саволларига түғри ва аниқ жавоб берилмасдан келинди. Очиги, бу соҳага маълум маънода панжа орасидан, «Мендан кетгунча, эгасига етгунча» қабилида қараб келингандигидан ҳам асло кўз юмиб бўлмайди. Чиндан ҳам, соҳа ходимлари ҳақ гапни айтди. Агар хафсала килиб, эринмасдан тизим дафтарини варакласангиз, ҳар бир тармоқнинг фақатгина ўзигагина аён бўлган нозик, «сир»ларига дуч келишингиз тайин. Гапнинг бўларини айтганда, экин-тикинни дўл урган, табиий оғатдан зарар кўрган, бор-йўғидан айрилиб хонавайрон бўлган фермеру мулкдор ҳамда бошқа касб соҳибларига етарлича ва керагича товон пули берилмади. Борди-ю, қандайдир баҳтли тасодиф туфайли тўланганда ҳам ишлар ўлда-жўлда, аро йўлда қолиб кетаверди. Оқибатда кўпчиликнинг сугурта хизматидан кўнгли қолди, хафсаласи пир бўлди.

Мамлакат иқтисодиётининг муҳим тармоқларидан ҳисобланган сугурта хизмати қадди-бастини кўтариш, уни дадил ривожлантириш масаласига бугун давлат раҳбари даражасида эътибор қилинаётгани ҳам ушбу соҳа қанчалик муҳимлигидан далолатдир. Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев мазкур масалага бағишиланган мажлисида мутасаддилар олдига аниқ вазифаларни кўйиб, соҳани тубдан ислоҳ килиш ҳамда сугурта бозорини ривожлантириш концепцияси ишлаб чиқилиши бўйича топширик берган эди. Барча соҳа ходимлари мазкур йигилишдан ўзларига сабоқ чиқариб, истиқболдаги вазифаларни белгилаб олган. Аҳамиятлиси, мазкур кизгин жараёндан «Ўзагросуругута» акциядорлик жамияти Коракалпогистон Республикаси филиали жамоаси ҳам четда эмас.

Бугунги кунда сугурта бозорида ўзининг нуфузли ўрнига эга бўлиб, бир юз кирқдан зиёд сугурта турлари Коракалпогистон филиали бўйича ўн еттига сугурта марказлари ҳамда саксон нафар ходим ва олтмиш тўрт нафар сугурта агентининг куч-гайрати ахоли ҳаётини сугурталашдек масъулиятли ва шарафли вазифани бекамў-кўст адо этишга кўчган, десак муболага бўлмайди. Чунки, улар ҳар бир фуқаро онгу шуурига хизматнинг моҳияти ва мақсадини содда тилда тушунишни ўз олдига мақсад килиб олган.

Мехнат ва манфаатдорлик

Гапнинг лўндасини айтганда, инсон фаолиятининг қайси йўналиши бўлмасин, у иқтисод ёки маънавият бўладими, қонун узвийлиги билан чамбарчас бўғ-

лиқдир. Ҳар бир фуқаронинг муносиб ҳаёт кечириши, орзу-ниятлари рўёбини кўриши учун мулк, самарали меҳнат қанчалик зарур бўлса, ички маданият ҳам шунчалик муҳим. Маънавият бу – Ватанга ва ҳалққа муҳаббат, ахлоқ-одоб, илму урфон, маданият, ҳаётй тажриба, эътиқод, миллий урф-одат ва аънаналарга садоқат демақдир. Инсон маънавияти билан давлат фаолияти ўртасида яқин муштараклик мавжуд. Давлат ўзи кабул килган қонун-коидалар (хукукий меъёрларга) таянган ҳолдагина изчил сиёсат юрита олади. Энди шу сиёсат реал ҳаётга айланиши учун ҳар бир фуқаро ўзи яшаб турган жамиятнинг қонун-коидаларига итоат қилиши керак.

Аслида бу гапларнинг сўз юритилаётган мавзуга қандай алоқаси бор деб ўйлашингиз мумкин. Жудаям алоқаси бор! Мана масалан, фуқаролар имкон кадар жамиятдаги қонун-коидаларга итоат этиб, фойдали меҳнат билан банд бўлиб, ўз қора қозонини тинчгина қайнатиб келмоқда. Манфаатдорликка асосланган фаолиятни ҳар бир онгли меҳнат кишиси ёқлайди. Инсон умргузаронлик қиласи экан, у ҳаётда турли хилдаги кўнгилсизлик ҳамда бахтсиз ҳодиса билан рўбари келиши мумкин. Бундай ҳеч ким тўла кафолатланмаган.

воҳанинг ҳуснига ҳусн қўшган ажаб бир тантана Оролбўйидаги сон-саноқсиз овул ва аймок, кўргонлар оша давом этарди. Бундан бошқача бўлишини ҳеч ким истамас эди. Чор атрофда ҳаёт баҳорининг чаман латофати бор бўйича ҳукмрон эди. Осмон мусаффо, ҳаво очиқ эди. Гуллар боғида, дараҳтлар шоҳида кушларнинг сайраши тинмасди. Шундай кезда, кутилмагандан кўк токи қоп-кора булувларга бурканга бошлади. Изғирин кўтарилиб, у қаҳр-ғазаб отига минди. У ўзининг аччиқ нафаси ҳамда совуқдан-совуқ заҳри билан ҳудди ҳамлага шайланиб турган аждаҳони эсга соларди. Изғирин, бекарор шамол, кўп ўтмай баджакл бўронни бошлаб келди. Бўрон ҳайқирап экан, бу билан гўёки ён-теваракка ваҳима, кўркув, аянч sola бошлади. Бу маҳал боғдаги чаппар уриб очилган гулларгача эзгилаб, ер билан битта қилиб кетди. Гўёки ғалаён, тўполон ўз ҳукмини юргиза бошлади. Бўрон қай ерга борса, ўша жойни вайрон, ер билан битта қилиб, ҳаробазорга айлантириди. Устига-устак Орол денгизи тарафдан тўзондан ёприлган кум уюмлари кўз очиришга кўймасди. Ён багирларда чақмоқ чақиб, момакалдироқ даҳшат билан гулдиради. Бўрон бобо ер юзида барча жоноворлару ўсимликларни босиб-янчиб, ер билан яксон килгудай эди. Шундай қи-

ли бошқарувчиси ўринбосари Исломбек Қидирбоев. – Аммо табиатда инсон кутмаган ҳодисалар ҳам содир бўлиб туради. Бундан бир неча йил бурун юз берган кучли бўронни ана шулар сирасига кирилса бўлади. Ўшанда бўрондан қишлоқ хўжалиги корхоналари, фермерлар ва ахоли сезиларли зарап кўрдиди. Улар кўрган зарап микдори аникланиб, товон пуллари имкон қадар тўлаб берилди. Бунда бизга маҳаллий ахолининг кўмаги катта бўлди. Ҳозирги кунда шаҳардан олисдаги ахоли манзилларида бўлиб, уларга сугурта хизматининг моҳияти содда тилда тушунириб борилмоқда. Бу юмушга тажрибали ходимлар жалб этилган. Қолаверса, сугурта агентлари билими ҳам ошириб борилмоқда.

«Ўзагросуругута» акциядорлик жамияти «Fitch» ҳалқаро рейтинг агентлиги томонидан «ВВ-» баркарор рейтингга эга бўлди. Мазкур нуфузли агентлик дунёдаги йирик тўртликка киради. Асосан молия-банк ва сугурта соҳасида фаолият олиб бораётган компанияларнинг кимматли қоғозлари, сугурта хизмати сифати ва қамрови, активлари ҳамда депозит портфели, шунингдек, молиявий ҳолатига кўра баҳоланади. Хуллас, бундай ютуқ жамоа ходимларидан келажакда ўз устида қунт ва сабот билан ишлаш талабини кўйди.

Суғурта қилинганд ўтов

Замир оғанинг қарашларида, бокишлирида баҳорда гуллаган олча гулларидек соғлиқ, шу ариқча сувидек тозалик, шу кўклиам ҳавосидек бегуборлик бор эди. У бунга қадар ҳар доим асабини қақшатадиган ўша чучмал, аланг-жалаң, маъносиз, синик ғайритабии ҳолатлардан тамомила кутилган эди. Саҳармардондан ҷалаклаб қўйган ёмғирда обдон ювиниб, таналари жигарранг бўлиб қолган ўрик дараҳтлари офтобда мазза қилиб исинаётгандай қильт этмай турарди. Дараҳт буталари орасидан шов этиб, чимитдек келадиган чумчук учиб чиқди ва сал наридаги новда устига бориб кўнди. Аллақаердан бекарор шамол зигир ёғининг ҳидини димокка олиб келиб урди. Катта кўчага тақаш бостирадаги қозикқа учта пойгачи от боғлоғлиқ турарди. Дулдуллар зўр иштаҳа билан охурдаги йўнғичка баргини пакқос туширади. Ҳовлининг ичкарисига белгили жойга каттагина ўтов тикилган. Ўн бир қаноатли қора ўйнинг доира шаклидаги кўриниши, безаклари ҳар қандай одамнинг ҳам ақлини шошириб кўяди.

Отиз адогидаги бу ховли Мамбет фермерга тегишили. У бола-чакаси ҳамда овулдошлари билан юз гектар ерда галла, паҳта, ипак курти, полиз ва турфа хил ноз-неъматлар етиширади. Даласи бошига биттадан ўтов тикилган. Қизиги, фермернинг бор мол-мулки, ашқол-дашқоли хисобга олиниб, сугуртага тортилганда ана шу қадимий ўтовлар ҳам унтиб қолдирилмади. Улар ҳам баҳтсиз ходисадан сугурта килинди. Бундан Мамбет оғанинг кўнгли тоғдек кўтарилиди. Ахир кувонмай бўладими, бешала қора уй ҳам унга авлод-аждодларидан мерос бўлиб колган-да. Ўтмиш ёдгорлигини асраран кишига элнинг олқиши ёғилади.

Замир Смайлов ўзининг раҳбарлик фаолияти давомида бундай кувончли ва шукухли дамларга кўп бор гувоҳ бўлган. Эллининг кувончи унга ҳам юқди. Юз кўзида табассум жилва қилди.

Улугбек ЖУМАЕВ,
«Оила даврасида» мухбари

Хизматлар лицензияланган.

Шундай қалтис вазиятда унинг жонига сугурта хизмати аро киришини истайди. Тўғри, ҳозирги кунда бизда фермеру ишбилиармонлар ҳамда тижкоратчилар етарлича. Уларнинг сафи борган сари кенгайиб бормоқда. Бозор иқтисодиёти амалдаги қонунларимиз бунга сира моненик қилмайди. Аксинча, ҳар томондан кўллаб-куватлайди, парвозига қанот бўлади. Лекин масаланинг бошқа жихатидан ҳам кўз юммаслик лозим. Мулкдорлик, ишбилиармонлик манбаи ақл заковатга асосланган ҳалол меҳнатдир.

Амалда нима бўляпти? Ҳалқимиз орасида ўз лаёқати ва меҳнати билан бойлик, мол-дунё орттираётган кишилар кўп. Эркин иқтисодий фаолият дегани аслида мана шу. Лекин бу қатламларнинг ҳаммаси ҳам сугурта хизмати соҳасида етарлича ва керагича билим ва тушунчага эга, деб бўлмайди. Ҳудо кўрсатмасин, бирор бир баҳтсиз ҳодисага учрагудек бўлса, мол-мулкига, соғлиғига етказилган заарни яқин орада ундириб олишга қодир эмас. Афсуски, бундайлар ён-веримизда истаганча топилади. Демоқчи бўлганимиз, ҳар бир ишда меъёр ва мезон, етарлича билим ва савия бўлмоги лозим.

Бўрон келтирган асорат

Одатда она табиатнинг барча гўзалликларини ўзида мужассамлаштирган ҳамда

либ, Мўйноқ, Қўнғирот, Бўзатов, Қонликўл, Ҳўжайли, Шуманай, Тахиатош, Нукус, Кегейли, Чимбой, Қораўзак, Тахтакўпир, Амударё, Беруний, Элликқальъа, Тўрткўл туманлари ҳамда Нукус, Тахиатош шаҳарларини шамол, тўполон, чақмоқ ва момакалдироқ, кум зарралари ва тузларни олиб келган, осойишта, осуда табиатни кўрдим дегунча остин-устун килгач, одамларни саросима, кўркувга солган бўрон тиниш ўрнига баттар жазавага туша бошлади.

Хуллас, бундан икки-уч йил аввалги ўша бўрон қишлоқ хўжалигига ҳамда бошқа соҳаларга мислсиз зарар етказди.

Шундай қалтис вазиятда «Ўзагросуругута» акциядорлик жамияти Коракалпогистон Республикаси филиали жамоаси ҳам томошабин бўлиб ўтиргани йўқ. Улар дарҳол шаҳардан олисдаги овул, аймок ва кўргонларда бўлиб, ҳақиқий ахволни ўз кўзлари билан кўриб қайтишиди. Қолаверса, ана шу қадимий ўтовлар ҳам унтиб қолдирилмади. Улар ҳам баҳтсиз ходисадан сугурта килинди. Бундан Мамбет оғанинг кўнгли тоғдек кўтарилиди. Ахир кувонмай бўладими, бешала қора уй ҳам унга авлод-аждодларидан мерос бўлиб колган-да. Ўтмиш ёдгорлигини асраран кишига элнинг олқиши ёғилади.

Замир Смайлов ўзининг раҳбарлик фаолияти давомида бундай кувончли ва шукухли дамларга кўп бор гувоҳ бўлган. Эллининг кувончи унга ҳам юқди. Юз кўзида табассум жилва қилди.

ХАРОБАДАН ЧИҚҚАН МАШҲУРЛАР

ЯХШИ БАҲОНИНГ ХАЙРЛИ ОҚИБАТИ

Машҳурлик нима? Омаднинг натижасими ё тасодифнингми? Балки тинимсиз меҳнат, ўзига ишонч ва букилмас ироданинг олға тортиши самарасидир? Ҳаммаси тўғри. Аммо яна бир омил борки, уни ҳам инкор этиб бўлмайди – бу рафбатdir. Наполеон Бонапартни онаси қандай сўзлар билан уйғотганини биламиш-ку, шундай эмасми!

ОМБОРХОНДАН МЕРКУРИЙГА

Лондонда бир йигитча ёзувчи бўлишини орзу қилар, лекин ҳамма нарса болалигидан унга тўғаноқ бўлаётганидан кўп азият чекарди. Масалан, у мактабга тўрт йил кечикиб чиқади. Солиқ тўламагани ва бошиқ қарзлари ошиб кетгани учун отаси қамоқхонага тушиб, йигитча узоқ вақт очик азобини бошдан кечириб юради.

Йигитча қунлардан бир кун каламушлар аллақачон ўзиники қилиб олган хароб омборхонадан иш топади. Кундузлари у ерда этикмой идишларига ёрлик ёпиштирса, тунлари икки дайди тенгдоши билан коронгу чорбогда тунаб юради. Бу ахволда ўз ёзувчилик қобилиятидан бирон фойда келишига кўзи етмаса-да, қуюқ оқшомларнинг бирида илк кўлъёзмасининг нусхаларини ҳаммадан яшириқча поча қутисига ташлайди. Аммо таҳририятлар унинг ҳикоясини писанд қилмайди.

Фақат қанчадир вақт ўтиб, қайсиdir таҳририят уни қалам ҳаки тўламасдан босиш учун қабул қилишини билдиради. Ҳеч ким мақтаганий йўқ, факат бир мўйсафид муҳаррир ижобий баҳо беради, холос. Аммо шунинг ўзиёқ ўш иқтидор эгасини жуда каттиқ тўлкинлантриб юборади.

Шу тариқа бирин-кетин унинг ҳикоялари матбуот юзини кўра бошлади ва вақт ўтиши билан йигитчанинг тақдиди бутунлай ўзгариб кетади. Агар ўша саҳоватли муҳаррирнинг қисқагина яхши гапи бўлмаганида, бу йигитчанинг умри коронгу омборхонада, каламушлар хамроҳлигига ўтиб кетарди. Бу йигитча Чарльз Диккенс эди.

Адабиёт тарихидан биламишки, ўз даврида Чарльз Диккенснинг номи Уильям Шекспир билан баравар тилга олинган. Вақтлар бўлганки, унинг номи Лорд Байронга ҳам соя соглан. Астрономлар эса Меркурийдаги кратерлардан бирига унинг номини беришган.

ИНТЕЛЛЕКТ

ОМАДСИЗ РЕКЛАМА

Бир маркетолог Яқин Шарқда ёмон ҳам қовун тушириди. Умуман олганда, иш тўғри ташкил қилинган эди. Яъни, минтақада ўқиш-ёзиши билмайдиганлар кўплиги инобатга олиниб, реклама ушбу расм ҳолида тайёрланганди. Лекин реклама кампанияси барбод бўлиб, бор савдо ҳам тўхтаб қолди.

Савол: Иш бундай тескари кетганинг сабаби нимада деб ўйлайсиз?

Жавобларни кўйидаги манзилга жўнатинг:

E-mail: info@od-press.uz Telegram: (+998 97) 444-80-84

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгаши; Ўзбекистон ёшлар иттифоки марказий кенгаши; «Ўзбектелеком» акциядорлик компанияси; «Ўзбекистон почтаси» акциядорлик жамияти; «Матбуот тарқатувчи» акциядорлик компанияси; Акциядорлик тизкорат «Алокабанк».

Газетада интернет материаларидан ҳам фойдаланилган. Газета 2012 йил 20 априлда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигига 0814-ракам билан рўйхатта олинган. «Шарқ» наширёт-матбаба акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Босмахона манзили: Тошкент шахри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Бош муҳаррир

Хусниддин
БЕРДИЕВ

Бош муҳаррир

Хусниддин
БЕРДИЕВ

Ҳар на келса бошингга тилингдан келур, деган гап тўғри экан. Баъзи-баъзида ўйламай гапиришим, кўпинча бошимга бало бўлиб келган. Ахир кўз олдингда ноҳақлик қилиб, оқни қора, қорани оқ деб туриша қандай чидаб туриш мумкин?! Шу пайт ичимда «гапир, гапир» деган нидо келади. Гапирмасам бўлмайди. Гапирсан бошим фалвадан чиқмайди. Ана шунақа.

ТИЛИМ КУРСИН...

(ҳажсвия)

Қишлоқдаги кичикроқ бир мактабнинг директориман. Ишларим яхши кетаётувди. Кунларнинг бирида туман халқ таълими бўлими мудири директорларни фавқулодда йигилишга чакириб қолди. Йигилишга айтилган пайтда бордик. Мудир босиқлик билан гап бошлади.

– Ҳурматли директорлар бу йилги ўқув йилидан ўқувчиларимиз мана шу дафтарга ёзишиди. Дафтарни юқоридан олдириб кўйибман. Тумандаги ҳар бир ўқувчига 3-4 тадан етади. Бу дафтар ҳам сифатли, ҳам арzon, – деди қўлидаги дафтарларни кўрсатиб.

– Қанчадан экан, – деди кексароқ директорлардан бири.

– Донаси 1000 сўмдан...
Шу пайт тилим қичиб қолса денг. Индамасдан ўтираверсам бўлмасмиди.

– Ёшулли, бозорда дафтарнинг яхшиси 700 сўмдан-ку, – деганимни биламан мудир менга кўз тагидан ёб кўйгудек қараб кўйди.

– Етти юз сўмлик дафтарнинг муқоваси юпқа, тез йиртилиб кетади. Ёшулли олиб келган дафтар қалин муқовада, – деди директорлардан бири луқма ташлаб.

– Ҳа, тўғри-тўғри... – тасдиқлади яна бири.

Хуллас калом дафтарлар тарқатилди. Аммо менинг ёшуллига ёмон кўринганим қолди. Бунинг эвазига шу, бир ой ичида мактабимга беш марта текширувчи келдиёв. Англадимки, бу тилиминг касофати орқасидан. «Етти юз сўмлик дафтар муқоваси юпқа», деган директор кўтарилиб мудирга ўринбосар бўлди.

Шуларни ўйлаб, таъсирим қочиб ўтирган кунларнинг бирида бошлиқ яна йигилишга чакириб қолди. Дафтардан яхшигина «соққа» қилган шекилли, энди кундалик дафтар олиб келиби. Ўзи ўқув йилининг ярими ўтиб бўлди. Ҳамма ўқувчилар кундалик дафтар олиб бўлган. Бу кундалик дафтар энди кимга керак, дейдиган одам йўқ.

Бошлиқ кундалик дафтари ва унинг афзаллиги ҳақида анча гапириб, янги олиб келган кундалик дафтори ҳақида оғиз очди. Ёшулли залга қараб гапирап экан, икки кўзини мендан узмади. «Гапирасанми, қани гапириб кўрчи, тавбанга таянтираман», дейт-гандай эди гўё. Ичимда бир «түғён» жўш уриб турган бўлса-да, сукут сақлаб жим ўтиридим. Шу пайт бошлиқ мени ўрнимдан турғазди:

– Мана, Болтаевдан сўранглар кундалик дафтар қандай эканлигини, – деб қолди. Мен нима дейишимни ҳам билмай қолдим. Ахийри:

– Кундалик дафтарга гап йўқ. Пулига арзиди, – деб юборсан бўладими.

Бир-икки директорлар пиқ этиб кулди. Ёшулли ялт этиб залга қаради. Ҳамма бирдан жиддийлашди. Кулган одамни аниқлай олмади шекилли, яна сўзида давом этди...

Хуллас, кундалик дафтарни олиб мактабларимизга қайтдик. Учундан кейин яна йигилиш. Бу сафар эшишишмача ручка савдоси бўладиган бўлиб туриби.

Болтабой Муҳаммад ҚУРБОН

Эълон!

Тошкент шаҳар, Шайхонтохур тумани 6-Кўрғонча кўчаси, 1-йида яшовчи фуқаро Солихов Ғиёсиддин Зоиржон ўғли номига 2020 йил 28 январда берилган №5066 ракамли ёлланган ходимни хисобга қўйиш карточкаси йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ**.

